

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Világkiállítás Bécsben.

△ Az országos egyesületek, (országos iparegyesület, gazdasági egyesület) a kereskedelmi kamara, a miniszteriumok és az érdekelt testületek képviselői Magyarországnak a bécsi világkiállításra leendő képviseltetés tárgyában enquetet tartottak, melyben a kereskedelmi miniszter Szilágyi és a közlekedési miniszter Tisza Lajos személyesen részt vettek. Az előbbi előadta, hogy anyagi érdekeink emelése szempontjából mennyire kívánatos lenne, ha Magyarország a bécsi világkiállításra mellő képviselőkkel részesülhetne. E végből mindenek előtt a hazai különféle egyes termelők ügybuzgóságára és áldozatkészségre lenne szükség. — De miután az egyesek áldozatkészsége túlzott arányban nem vehető igénybe, szükséges, hogy az ügy keresztülvitelénél az állam is lehetőleg segédkezet nyújtson. Felkéri ennél fogva az érkeztetelt, jelölne meg azon intézkedéseket és teendőket, a melyeknél a kormány segédkeze nagyobb sikert biztosít.

Korizmis erre az orsz. gazdasági egyesület részéről előszóval, Kochmeister pedig a pesti kereskedelmi kamara nevében előterjeszti az erre vonatkozó tervezetet, mely utóbbi tanácskozási alapul elfogadottnak, az enquete következő határozatokban állapodott meg.

1. Magyarország a jövő évi bécsi világkiállításra mint önálló, független ország méltóan képviseltessék.

2. E célból egy nagyszámú tagokból álló országos bizottság alakítandó, úgy, hogy az ország termelési és művelődési tényezőit képező testületek szótlanassanak fel képviselők kijelölésére, kikből a kereskedelmi miniszter a kiállítási országos bizottságot megalakíthassa. E bizottság számára a kereskedelmi miniszter ügyrend tervezetét terjesztendő elő, melyet a bizottság megvizsgálván, a kormány által jóváhagyandó lesz. — E bizottság illetőségi körébe fognak tartozni a világkiállításra vonatkozó mindennemű ügyek és intézkedések. A bizottság maga fogja megválasztani tisztviselőit, kiket a miniszterium megerősít. Szükséges levén, hogy a bizottság minél szélesebb alapon helyezkedjék, nem csak a központról, de a különböző vidékekről is lesznek tagjai.

Remélhető, hogy a képviselők kijelölésére felszólítandó testületek, még e hónap elejét tesznek a felhívásnak, mely esetben a bizottság legfeljebb november végéig megalakul és decz.-ben megkezdheti működését.

A pénzügyi bizottságból.

Pest, október 8.

A pénzügyi bizottság oct. 7-ki ülésében a vallás és közoktatási költségvetést tárgyalta. Az czimek szerinti tárgyalás megkezdése előtt a bizottság tagjai kifejezték általánosságban a költségvetés feletti nézetüket, és különösen felvilágosítást kértek a miniszter azon intézkedéseiről, melyeket az 1871. költségvetés tárgyalása alkalmával a képviselőház által hozott határozatok fogantatására irányt. A költségvetés 1. czimének (összes szükséglet 257,984 ft) tárgyalásánál a bizottság azon határozatnak fentartását fogja ajánlani, melyben a ház már 1870. febr. havában kimondotta, hogy a központi igazgatásnál alkalmazott tisztviselők létszáma lehetőleg lezállítandó és a számfelletti állomások üresedés esetén többé ne nem töltendők. E határozatból indulva ki, a bizottság a 11-ik osztálytanácsosi állomást, mely mint szám feletti van a költségvetésbe felvéve, törölte, valamint megelégedéssel constatálta azt, hogy egy számfelletti titkári állomás, már mint megszüntetett állomás, a költségvetésből kihagyatott. A segédhivatalok igazgató és aligazgatójának lakbérilletményét a múlt évben megállapított összegre szállította le. — E változások mellett a „központi igazgatás” költségeit 254,584 ftban állapította meg; fedeztetül a közalapítványi alap részéről felvett járulékal 41,808 frtot vett fel. A 2. czim „tanulmányi ügyek igazgatása.” A tankerületi főigazgatóságok költségeire előirányzott 28,200 frt megszavaztatott. — A temesvári hadparancsnokságnál a magyar határőrvidék részére berendezendő vallás és közoktatási osztály függőben hagyatott. Népevelési tanfelügyelőségek költségeire 332,740 frt és a vizsgálati bizottmányoké 8500 frtot a bizottság változatlanul megszavazta. Következnek a tanintézetek: „magy. kir. egyetem.” E czim költségeinek részletes tárgyalásába a bizottság ez üléseben nem bocsátkozott. Hosszasabb tanácskozás után a tanárok fizetésfelemelésének elvi kérdése akként döntött el, hogy az eddig pólékul megszavazott összeg helyett, melynél a tanárok fizetése eddig a tandíj beszámításával 2500 ftra engedélyezett ki: a bizottság jövőre a három kar tanárai rendszeres fizetését 2500 frtban állapította meg, kivéve a hittudományi kar tanárait. — Az egyetem részletes költségeinek, valamint a többi tétel tárgyalása hétfőre halasztatott.

Lapszemle.

„Pesti Napló” „Salzburg és Vác” II-ik közleményét hozza, melyben elmondja: hogy Sadoványi közvetve Franciaországra is vereséget szenvedett, s nem lehetett többé Németország államférfiai előtt titok, hogy III. Napoleon mindent elkövet, mi által Németország consolidá-

tióját megakadályozza. Ezen célra érdekében állott Franciaországnak, hogy Magyarországnak hizelegve a birodalmat magához vonja. E törekvéseket Poroszország bizalmatlansággal nézte. Azon pártnak, melynek vezére Deák Ferencz, sikerült a kiegyezkedést létrehozni. Azon államférfiúnak, ki a megkötött kiegyezkedés alapján a kormány vezetését elvállalta, figyelmét legelőször is arra kellett irányozni, hogy az újonnan alakult osztrák-magyar birodalom véderéjét fokozza, a kor követelménye szerint kiképezze, és a mellett Magyarországnak oly intézmény teremtesse, mely ne csonkítsa a közös hadsereg egységét, de a mellett az országnak minden megerősítés nélkül támaszul szolgáljon. A porosz-francia háború lázas ingerültségben tartotta a kedélyeket. Eljöttnek látszott az idő, midőn a boszu politikáját érvényesíteni alkalom lett volna; de lehetett-e ettől jó eredményt várni? Az osztrák-magyar kormánynak tehát semlegesnek kellett maradni. Ezen politika kivételének érdeme egyenesen azon férfiúnak, ki 1867 óta ő felsége magyar kormányának élén áll.

A „P. Lloyd” csodálkozik, hogy Lajthántul még most is oly nagy öntettség és megelégedéssel dolgoznak a kiegyezésen, midőn az osztrák-németek egyetemes óvása folyótlan kétségelenné vált, hogy a mű nem fog sikerülni. Compromissumhoz két fél kívántatik, már pedig a németek a jelen körülmények közt egyáltalán nem hajlandók az egyezkedésre, de még a cseheknek sincs eszükben méltányos és elfogadható feltételeket tenni. A cseh országgyűlés válasza a kir. leíratra, melynek tartalmával hihetőleg a napokban lesz szerencsén megismerkedni, igazolni fogja a nézetet. Reánk magyarokra nézve, ugymond, egyelőre csak az bir fontossággal, vajjon e válasz elismer-e transzajthán államtestet s vajjon ezen elismerés magában foglalja-e az alkotmányos jogélet lehetőségét szigorúan a Magyarországgal kiegyezés értelmében. A többi a németek dolga.

A „Hon” és „Ellenőr” befejezik a bankügy és valuta rendezést illetőleg a „Ref.” bírálatára vonatkozó észrevételeket. Azon másik ellenvetés, hogy a fennti lapok czikkeiben eredetileg ajánlt terv lassu meggyezendők és tekintetbe veendőnek hiszi szerző, hogy az említett terv szerint a kérdéses hat év alatt, mind az államjegyek, mind a bankjegyek kényszerforgalommal bírnának, és így az agionak, habár tetemes, de mulékony változása, akkor is károsan hatna ugyan. mint mindig, a nagy közforgalomra, de sem a bankok fennállását nem veszélyeztetné, sem a kérdéses pénzügyi művelet folyamatát nem gátolná; figyelembe veendő, hogy oly pénzügyi művelet, milyen a valutának a monarchia két államában helyreállítása, már nagyszerűségénél fogva is, rövid idő alatt végre nem hajtható; s ha az államra nehezendő válság — teszi hozzá — oly nagy lenne, hogy a „Reform” szerint előre nem látható hitelműveleteket szűnne, s mint a gyökereket csavaró forgószél menne el a valuta rendező kormányok és bankok felett; az ily forgószél bizonyosan kiforgatná gyökeréből a „Reform” terve szerint állítólag már rendezett valutát is; vigasztaljuk azonban magunkat: halál és tulnyomó erőszak ellen orvosságot senki nem találhat fel. A terv komplikáltságát illető vád ellen felhozta, hogy benne a bankok visszaélése ellen nyújtatik óvszer. A mi végül az Ausztriától való tulságos függést illeti, itt a törvény szava irányadó, mely szerint a függő adósságok jövőbeni megalapítására szolgáló rendszabályok csak a két kormány megegyezésével, és az illető törvényhozások jóváhagyásával alkothatók, — több állam bankjainak azonos elveken való létesítése pedig kötelező állami szerződés nélkül is lehetséges, miként a tapasztalás és tudomány egyaránt bizonyítja.

Európa jövője.

A „Posen Ztg.” egy varsói német tollából az alábbi kuriózus czikket közli az új Európáról.

„Ez idő szerint egész Európa két államnak — Német- és Oroszországnak — kénye-kedvére van bízva. Anglia nem egyéb mint a hanyatló Velence. A suez csatorna megnyitása visszavetelte a vltágkereskedést hajdani medrére, miután a tizenhatodik század óta Anglia és Németalföld előnyére félretereltetett, és déli Európa fokozatosan magához fogja vonni azon gazdagságot, a melyet eddig Anglia monopolizált. Az arisztokrata osztály elkülönzése az an angol nemzet többi részétől félreismertelhen jele Anglia hanyatlásának.

Anglia a krími és mexikói háborúk óta nem elegyedett a szárazföld politikájába, valószínűleg mivel érezte, hogy életei kimerülő félben vannak. Reá nézve nincs más választás, mint szövetkezni Németországgal, vagy elveszni avult elődöltelei s ösdi intézményei közepette.

A mi a latin nemzeteket illeti, a „meghódított Franciaország,” a „gyámoltalan Olaszország” s az „anarchikus Spanyolország” — belviszályok által fogják magokat tönkre tenni. — Ausztria napjai szintén megszámálvák. Az új miniszterium az állam végromlásán munkál. Az osztrák nemzetiségeknek ajánlott autonomia semmi esetre sem közgazg. decentralisatio, a melynek célja az ország anyagi felvirágzásának előmozdítása, de első lépés a végzetőzlésre, melyből a legnagyobb hasznót Orosz- és Németország fogja huzni.

A gasteini értekezlet pillanatra háttérbe tolta ez eredményt, mely azonban kimeradhatlan. A mai Ausztria a dolog természetes rendje szerint Német- és Oroszország s a Bismarck által tervezett új magyar-román birodalom közt fog feloszlanni.

Holland, Dánia, Svédország, Holland és Svájc német kantonalai mindmegannyi parányok, melyek engedni fognak a vonzerőnek s beolvadnak a nagy német birodalomba.

Ekkor Orosz- és Németország fognak egymással szemben állni mint Európa urai; s a határszabályozás e két államot komoly összeütközésbe hozhatja egymással Oroszország tíz év múlva, ha vasúthálózata s hadseregének újjászervezése be lesz fejezve, igen rövid idő alatt egy millió harcost lesz képes a Duna, vagy Dnieper mellett összpontosítani. Az előbbi folyamotól előnyomulva elvághatja Németországot a keletől, míg a Dniepertől Lengyelországon keresztül haladva mi sem állaná útját egész Berlinig.

Ez utóbbi eset különösen veszélyes lehetne Németországra nézve egy francia-orosz szövetség esetében, miért is okvetlenül szükséges, hogy Németország határait a Dnieperig igyekezzék kiterjeszteni, mielőtt az orosz hadsereg és vasút készen lenne. Ha e célra újabb háborúra lenne szükség, cseleszerű lesz, ha a németek a lengyel tartományokba lépve proclamatit bocsátanak ki, melyben tudatják, hogy ők Lengyelország helyreállítását végett indítottak hábrut Oroszország ellen; ez két hónap alatt 500,000 főnyi contingenssel növelné a német hadsereget; sőt magában Oroszországban is számos szövetséges találkoznék.

Az orosz tisztikarból 74 százalék legalább is német nemzetiségű s egyedül 12 százalék orosz s ugyanily arányban találhatók németek a közigazg. hivatalnokok soraiban is. A mi a hadsereget illeti, a létsámtól a jelen rendszer mellett csak ujonczokkal lehetne háboru esetén kiegészíteni, a kik nem értenek a háftúltöltő fegyverekhez s a kik inkább akadályul, mint segítségül szolgálnak. A német törzskarnak azonban nem szabad azon hibát elkövetnie, a melyet Napoleon 1812-ben elkövetett s nem kell Sz.-Pétervárig avagy Moszkváig hatolnia. Ha Németország a balti és a lengyel tartományokat elragadja, ez már elég vereség leendő Oroszországra s ez kénytelen lenne figyelmét kizárólag Ázsia felé fordítani.

Franciaország pénzügyi helyzete.

A „Débats” f. hó 3-ki száma igen figyelemreméltó czikket közöl Michel Chevalier tollából, mely a pénzügyi helyzettel foglalkozik, azaz röviden és nyersen kimutatja, mily kamatokat kell Franciaországnak adósságai után a jövőben fizetnie.

„Pénzügyünk helyreállításának feladata — mondja Chevalier — az azzal megbízottakat bizonyos rémülettel tölti el. Némi titokteljes felindulást érezet velők e tárgy, mely nem engedi, hogy szilárdn szemébe nézzenek. A legényegesebb pont, melyet a közönség tudomására kellene hozni, az t. i., hogy mily nagy lesz véglegesen az államadósságok után járó kamat, homályban marad, pedig épen az képezi alapját új budgetünknek. De la Bouillerie jeles pénzügyi jelentésében nem adja a végleges számokat, sőt még nem is igyekszik azokat felkeresni. Megkísértjük e varázst megörömi.

Chevalier ezután áttér a tárgyra s mindenekelőtt kimutatja, hogyan szaporodott a francia államadósság. Az első császárság alatt évenként 63 millió frank kamatot kellett fizetni, mely a restauratio alatt 165 millióra hágott, melyhez aztán a juliusi királyság 12, az 1848-ki köztársaság pedig 54 milliót adott. 1852. január 1-én 231 millió frank kívántatott a kamatok fizetésére, mely összeget a császárság a háboru kitéréséig 129 millióval szaporított úgy, hogy Franciaországnak akkor évenként 360 millió frank kamatot kellett fizetni. — Bouillerie jelentése szerint Franciaország jövőben 723 millió frank kamatot fizet, minthogy szerinte a főnebbi 360 millióhoz még a következők csatolandók:

1) Azon kölcsönök kamatai, melyek közül az egyiket a császári kormány, a másikat Gambetta vette fel, azaz 54.510,000; 2) A két milliárd kölcsön kamatai, azaz 138.823,000; 3) A ma három milliárd kamatai, a melylyel a németeknek tartozunk s a melyek ideiglenes 5%-ot kamatoznak, 150 millió; azon összeg kamatai, melylyel a Németország által átvett vonalért a keleti vasutársulatnak tartozunk, 16.250,000. Ez összegek együttvéve 723 millióra emelik az évi kamatot.

Ezután felsorolja Chevalier, mit kell még ezen 723 millióhoz hozzáadnunk: 1) azon 500 millió kamatait, melyet az ellenség által elpusztított departementok kárpótlásul kapnak, 34.700,000 frank, azon összeg kamatait, mely a hadiszerelvények kiegészítésére, az erődők jó karba hozására, stb. szükségeltetik, melyet Ch. csak 500 millióra, vagyis kamatokban további 34 millió 700,000 frankra tesz, 3) a németeknek még fizetendő három milliárdra szükséges több kiadás, ha azt a kormány végre lefizeti. Minthogy Ch. szerint alig lehet erre olcsóbban pénzt kapni, mint a hogy a két milliárd

felvételtet, e többkiadás 58.235,000 frankra számítható, 4) a toursi kormány által a bankból kiereszkolt 1½ milliárd két év alatt visszafizetendő, ha nem akar Franciaország papírpénzre szorulni; e visszafizetéssel járó kamat 106.200,000 frankra tehető. Ezek szerint az évenkénti kamat összeg tehát 956 millió frankra emelkedik.

Chevalier ez újabb kölcsönök kamatait átalában a két milliárdért fizetendő kamatok szerint számította ki, noha megengedi, hogy a jövőben talán olcsóbban is lehet pénzhez jutni; ez szerinte egyedül a forradalmi párt mikénti magatartásáról függ.

Bármily borzasztó összeg legyen is eme 956 millió franknyi évi kamat — mondja végül Chevalier — mégsem foglalja magában teljesen mindazon terhet, mely az államkincstárba nehezül. Eddig ugyanis csak a consolidált államadósságról szólottunk. Az államadósság a különböző nyundijak kivételével, és a vasutaknak ígért garantia és dotatióké magában foglalja még a függő adósságot, a kautiókat, az aggoknak járó évi összegeket s a különböző adósságokat, melyeket az állam évenként törleszt. Anélkül, hogy itten részletekbe bocsátkoznánk, emlékeztünk reá, hogy ezek összesen 45 milliót igényelnek évenként, és így a nyilvános államadósság kamatai a jövőben egy egész milliárdot vesznek igénybe.

Ebből látható, mily súlyosak lesznek az elszegényedett és megcsontított Franciaország életfeltételei. Az 1870-ki forradalomig az összes államkiadások sem rugtak egészen egy milliárdra.

A legrosszabb szolgálat, melyet az államnak tehetünk az, ha eltitkoljuk előtte a valódi helyzetet. E megjegyzéseknek, bármily sajnósak legyenek is, az a céljuk, hogy feltárják a nemzet előtt a tiszta valót. A jelen nehézségek legyőzésére a legjobb: megismertetni azokat a nemzettel, hogy családásokban ne ringassa magát.

Rossel a francia hadsereg reformjáról.

Rossel, a kommune halálra ítélt tábornoka, versaillesi fogsgárába a francia hadsereg újjászervezésével foglalkozik s erre vonatkozólag egy munkát készül közelebb sajtó alá boostani melynek előszavából ezeket vesszük át a „Gaulois, után;

„A haditudományok hanyatlása Franciaországban I. Napoleon korából veszi kezdetét. E tökéletes, de féltékeny lángész, nem akarván vetélytársakat, nem növelt tanonczokat. Midőn a köztársasági tábornok császárá változott át, hálátlanul a hadsereg iránt, számüzte az önálló tevékenységet s csak engedelmeiséget követelt; ez annyi volt, mint saját eredetét megtagadni, mint nagyságának eredetét bedugni. Oly hadsereg élén, mely csak engedelmes és vitéz lett volna, veszített volna Bonaparte Mantuanál, el Marengónál s bizonytalan dicsőséget hagyott volna maga után.

A republikanus hadseregeket követte a nagy hadsereg, mely már felállításakor halálos sebet viselt, mert a tisztok ujonczozása nem volt biztos. E nagy hadsereg, 1805 végén tette első hadjáratát és Bonaparténak 1806-tól kezdve nem voltak kellő számu tisztjei. Hasztalan sorozta be alistszte sorába a lyceum növendékeit, hasztalan rövidítette meg a tanfolyamokat az iskolákban, a kimerült keretek mindig üresek voltak, kénytelen volt a koros tiszteket megtartani s magas rangokra emelni a még tapasztalatlan egyéneket, ilyen volt a helyzet egész 1809-ig, míg később a baj végtelenül növekedett.

Kimerültségnek egyik oka volt a végtelen háboruk által tett roppant emberfogyasztás, de még inkább azon ferde irány, melyet a császári politika adott a katonai szellemnek, a midőn a jellemeiket lenyűgözte s féltékenységgel viseltetett az erősek iránt. A despotizmus eme végzetlenség nyomását érezte a katonai hierarchia minden foka, érezték maguk a közemberek is.

Napoleon után minden katonai intézmény lassankint hanyatlásnak indult. A szolgálata és taktikára vonatkozó rendeletek (1031—32) még bölcsen intézkednek; az egyes részletek gyakorlati kivitele még meg van tartva, de az általános áttekintés ferde és tökéletlen. Így az újonnan szervezett tüzésérg többé kerül és zavartabb az az egyszerűsítés ürügye alatt, a törzskar es az intendatura életbe léptetése még károsabb. Minél fontossabbak az intézmények, annál kevésbé fogják fel azokat a császárság utódai. Az ujonczozási törvény megfosztja a hadsereget minden állandóságtól s megengedi egy tapasztalatlan miniszternek, hogy hat hónap alatt tíz év művét tönkre tegye. Végre a háboruk roszul indítottak meg, a győzelmek gyümölcseit megveti az áldicsőség, vagy elforgácsolja a gondatlanság.

Azt mondják napjainkban, hogy a hadviselés módja megváltozott. Ez ugyanoly csalódás, mint mikor az ember mámorában azt hiszi, hogy forog a ház vele. — Nem a háboru változott meg, hanem a mi jellemünk és bátorságunk. A hadi tudomány époly régi, mint a civilisatio: Napoleon Homérból tanulta azt meg. A módosulások, melyek szemünk előtt mennek végbe, s melyeket mi valóságos forradalomnak tartunk, a taktikának csak egyes részeit változtatják meg. A poroszoknak nem volt eszükbe sem megváltoztatni a haditudományt megtanulták, ez az egész!

